

تحلیل نیازسنجی شاخصهای توانمندساز ارتقای معرفت فرهنگی دانشجویان

صدرا علی پور¹

چکیده

هدف: هدف محقق در این مقاله، تحلیل نیازسنجی شاخصهای توانمندساز ارتقای معرفت فرهنگی دانشجویان بود. **روش:** این مقاله با روش توصیفی-تحلیلی و به صورت کمی و کیفی انجام شده است. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه در سه مقطع کارشناسی، ارشد و دکتری به تعداد 15000 نفر است و حداقل تعداد نمونه تحقیق بر اساس جدول مورگان، 375 نفر با رعایت روش نمونه‌گیری طبقه‌ای انتخاب شد. ابزار مقاله، پرسشنامه محقق‌ساخته با پایایی 84 درصد بود. داده‌ها نیز به وسیله آزمونهای تحلیل عاملی، تی تک‌نمونه‌ای، تی تست، تحلیل واریانس آنوا و آزمون تعقیبی فیشر آنالیز شد. **یافته‌ها:** نتایج نشان داد که مؤلفه‌های فعالیت فرهنگی، ارزش فرهنگی و نگرش فرهنگی، مهم‌ترین مؤلفه‌های معرفت فرهنگی تحقیق بوده و اینکه مؤلفه‌های معرفت فرهنگی در بین قومیت، وضعیت تأهل و جنسیت مختلف دانشجویان و نیز تحصیلات در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد تفاوت معناداری نشان نداد، اما در متغیر تحصیلات در بین دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد با دانشجویان دکتری در خصوص رصد فرهنگی تفاوت معناداری یافت شد. **نتیجه‌گیری:** نتیجه کاربرد عوامل پژوهش حاضر، توسعه معرفت فرهنگی، ایجاد ذهنیت مثبت به این فعالیتها، رشد سلامت و شادابی روانی دانشجویان را به دنبال دارد.

واژگان کلیدی: فعالیت فرهنگی، ارزش فرهنگی، نگرش فرهنگی.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

◇ دریافت مقاله: 97/05/01؛ تصویب نهایی: 98/02/23.

1. دکترای علوم قرآن و حدیث، استادیار گروه معارف اسلامی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه، ارومیه، ایران / نشانی: ارومیه؛ کیلومتر اول جاده سلماس، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه / شماره: 04433683881 / Email: dr.sadrailipour@gmail.com

الف) مقدمه

فرهنگ، بزرگ‌ترین نیاز جامعه بشری و عامل اصلی عفاف و نشاط و تداوم حیات و جوامع است. معرفت در حوزه فرهنگ در جهان امروز، بستر تعریف، بازیابی و تکامل همه توانایی‌ها، ارزشها، هویتها، باورها، هنجارها، سنتها، اسطوره‌ها و نمادهای بشری است. بر همین اساس، از دیرباز معرفت فرهنگی و موضوعات فرهنگی در کانون مطالعات اجتماعی و انسانی جای داشته‌اند (اسمیت، 12:1387؛ اسکندرپور، 1:1396). پر واضح است که زندگی انسان، در فرهنگ و زمان وجود دارد و مطالعه معرفت فرهنگی مردم در زمانی هست که آنها زندگی می‌کنند (جونز،¹ 122-144:2014). بنابراین، انسانها عموماً فرزند فرهنگی‌اند که بدان متعلق‌اند؛ که هم انتسابی است و هم اکسبایی. این معضلات بیش از هر گروه سنی دیگر در میان جوانان اتفاق می‌افتد. (شالچی، 58:1391)

برنامه‌ریزی نظام دانشگاهی با بهره‌گیری از ظرفیت بی‌نظیر آموزش عالی در زمینه روشنگری، تعمیق ارزشها و هنجارها و باورها و عقاید و اخلاق، آماده‌سازی دانشجویان برای زندگی جمعی و پرورش شهروندان مسئول و خودانگیزخته، به ارائه خدمات اجتماعی پرداخته است. نمونه این خدمات، تأسیس اداره رصد فرهنگی در نهاد نمایندگی ولی فقیه در دانشگاهها و نیز راه‌اندازی شبکه ملی رصد فرهنگی از سوی شورای عالی انقلاب فرهنگی است. در یک تعریف گسترده، رصد معرفت فرهنگی عبارت است از: پیش‌بینی و تعبیه سازوکار و ارکان معین برای مطالعه، بررسی و تحلیل ارزشها، نگرشها و فعالیتهای موجود در سطح فرهنگ عمومی و خرده‌فرهنگها (مانند دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه) (نگاهداری، 13:1385). در این میان، ارزشها در حقیقت مفاهیمی جمعی‌اند از آنچه از نظر فرهنگی خوب، مطلوب و مناسب یا بد، غیر مطلوب و نامناسب تلقی می‌شوند (حسنی، 19:1396). پائول هورتون می‌نویسد: «هر فردی از طریق فرهنگش می‌آموزد که چه چیزی خوب، حقیقی و زیباست. آنچه را که افراد ارجح می‌نهند، به شدت از فرهنگ ویژه‌ای که در آن زندگی می‌کنند تأثیر می‌پذیرد (جمشیدی، 1393). در بعد دیگر معرفت فرهنگی، نگرش عبارت است از: ترکیبی از اعتقادات قلبی، باورها و هیجانهایی که شخص با آن به دیگران، اشیا و گروههای مختلف به شیوه مثبت یا منفی نگاه کند. نگرشها در زمینه‌سازی و شکل‌دهی به رفتارها و شخصیت و هویت افراد، ایجاد انگیزش، ارضای نیازها و جهت‌دهی به گرایشها تأثیر جدی دارند (جعفری، 1393) و در نهایت، در بین شاخصهای معرفت فرهنگی، فعالیت فرهنگی به کلیه مشغله‌های فکری برخاسته از ارزشها و نگرشهای ذهنی افراد گفته می‌شود که صورت‌کاربردی و اجرایی به خود گرفته است. (قاندعلی، 1394)

رابطه و وابستگی متقابل میان ارزش، نگرش و فعالیت، مهم‌ترین بخش از هر فرهنگی است که صورتی فرامادی به حیات می‌بخشد و تمامی امور زندگی اشخاص را تحت کنترل خود درمی‌آورد. در این میان، دانشگاهها یکی از مهم‌ترین نهادهای اسلامی‌اند که فضایی بسیار مستعد را برای رشد و به بارنشینی مسائل

213 **◆** تحلیل نیازسنجی شاخصهای توانمندساز ارتقای معرفت فرهنگی دانشجویان

فرهنگی اسلامی و معنوی فراهم می‌آورند و آموزش، پژوهش و خدمات اجتماعی، سه رسالت خطیر دانشگاه است (مهدی‌زاده، 1392: 50-27؛ حجازی و مشهدی، 1386: 42-27). اما آنچه مشخص است این است که دانشگاهها می‌توانند به مثابه تیغ دو لبه عمل کنند؛ یعنی هم می‌توانند عامل رشد و توسعه معرفت فرهنگ اسلامی باشند و هم به عنوان عامل ضد فرهنگ اسلامی نقش ایفا کنند؛ زیرا دانشگاه از فضاهایی است که دشمن برای ترویج ضد فرهنگها انتخاب کرده و همواره در تیررس دشمنان اسلام و اولین نهاد نشانه‌گذاری شده است (فاضلی، 1386: 198-175؛ علی‌یگی، 1392: 111-99؛ حجازی و شهابی، 1391: 34). بنابر این، ایجاد بستری مناسب برای توسعه معرفت فرهنگ اسلامی در دانشگاه، بسیار مهم بوده و کاملاً مشخص است که فعالیتهای فرهنگی رایج، کفایت به این مقصود مهم نیست و باید علل و عوامل کاهش اثربخشی این فعالیتهای را، آن هم پس از انقلاب اسلامی، با تحقیق در توسعه معرفت فرهنگ اسلامی پیگیری کرد.

تحقیقات زیادی در دانشگاههای مختلف کشور در این حوزه انجام شده است که در ادامه به چند مورد اشاره می‌شود. مشاهدات و یافته‌های رحمان‌پورو همکاران (1396) در بررسی چالشهای فرهنگی اجتماعی و منابع انسانی فراروی توسعه فناوری اطلاعات در آموزش عالی ایران از دیدگاه دانشجویان تحصیلات تکمیلی، حاکی از این است که میزان رضایتمندی دانشجویان از فضای فرهنگی دانشگاه به شدت پایین است. محمدزاده (1396) در مطالعه آسیب‌شناسی و تعیین آسیب‌پذیری‌های جوانان، هشت گروه عمده آسیب‌شناسی را استخراج کرده که به ترتیب عبارتند از: ضعف باورهای دینی، احساس بی‌ارزشی، گرایش به غرب و قانون‌گریزی، گرایش به داروهای روان‌گردان، ناامیدی و افسردگی، مسائل مرتبط با ازدواج و دوستی با جنس مخالف، مسائل مرتبط به اوقات فراغت، گرایش به مد و جلب توجه. فتحی و نامور (1396) در بررسی و شناخت وضعیت فعلی علائق، میزان آگاهی و پابندی دانشجویان دختر به حجاب اسلامی و دلایل استفاده از پوششهای نامناسب در جامعه، نشان دادند که از نگاه دانشجویان، وضعیت پوشش در جامعه و سطح دانشگاه نامناسب است. در تدوین مدل ارزشهای فرهنگی اسلامی دانشگاه پیام نور (اسکندری، 1396)، شایسته‌سالاری، روحیه جهادی، تبعیت از ولایت و تشکیل خانواده و احترام به همسر، به عنوان ابعاد ارزشهای فرهنگی اسلامی در دانشگاه پیام نور شناسایی شدند. فرزانه و امیریان‌زاده (1395) در آسیب‌شناسی پوشش از دیدگاه دانشجویان دختر و پسر دانشگاه آزاد اسلامی استان فارس نشان دادند که بهترین راهکار ارائه‌شده از سوی دانشجویان برای بهبود وضعیت پوشش، مربوط به آزادی و استفاده نکردن از زور و اجبار و پس از آن فرهنگ‌سازی و تبیین فلسفه و آثار سازنده رعایت موازین شرعی پوشش و حجاب است. لطیفی و همکاران (1394) در تحقیق تدوین الگوی ارزیابی شاخصهای فرهنگ عمومی در دانشگاهها نشان دادند که شاخص فرهنگی کل در دانشگاهها رو به کاهش است. حیدری (1394) در بررسی تأثیر عوامل درون دانشگاهی، نظیر فرهنگ دانشگاهی، سرمایه فرهنگی دانشجو و نوع دانشگاه، بر هویت دانشگاهی دانشجویان، نشان داد که مجموعه‌های فرهنگ دانشگاهی و سرمایه فرهنگی نزدیک به 47 درصد متغیر

هویت دانشگاهی را برآورد می‌کنند. شریف‌زاده و عبدالله‌زاده (1393) در ارزیابی قابلیت‌های فرهنگی دانشجویان نشان داند که قابلیت‌های فرهنگی بیشتر دانشجویان مورد مطالعه، در حد کم و خیلی کم قرار دارد.

جردن¹ و پیکرینگ (2011) در تبیین رویکردهای یادگیری، به مقوله یادگیری فرهنگی و ارتباط تعلیم و تربیت و فرهنگ ذکر کردند که آموزشگران لازم است در جریان تدریس و آموزش، احترام را الگو قرار دهند، به ارزش‌های فرهنگی توجه نشان دهند و تفاوتها را تجلیل کنند. یافته‌های تحقیق گوناراتنام² (2011) با عنوان «آسیب‌پذیری فرهنگی، حکایتی برای رسیدن به مراقبت درون فرهنگی»، حاکی از این است که محیط دانشگاه نیز که به صورت معمول فرهنگی و ارزشی در نظر گرفته می‌شود، در صورت عدم برنامه‌ریزی می‌تواند به آسیب‌پذیری فرهنگی منجر شود. ای.اس.اف³ (2013) در ادبیات فرهنگ در اروپای امروزی نشان داد که داشتند که امروزه مقوله ارتقای سواد فرهنگی دانشجویان در کنار قابلیت‌های علمی و فناوری به یکی از کارکردهای اساسی دانشگاهها تبدیل شده است. کوینلن⁴ (2014) در تحقیق پرورش دانشجوی کامل از طریق تلفیق جنبه‌های عقلانی و عاطفی (عقل و دل) نشان داد که آموزش عالی می‌بایست جهت‌گیری روشنی در قبال پشتیبانی از روابط بین دانشجو و جامعه از طریق تجهیز دانشجویان به درک اوضاع اجتماعی و هنجارهای فرهنگی (فهم فرهنگی) داشته باشد. یلیجوسی و یورسین⁵ (2016) در تحقیق ساختار فرهنگ دانشگاهی در فنلاند به این نتیجه رسیدند که عوامل فرهنگی در دانشگاه با توجه به تغییرات ساختاری و مدیریتی در آموزش عالی، به طور فزاینده‌ای در حال متنوع و قطبی شدن است. وایت و لوونتال⁶ (2017) در تحقیق هویت فرهنگ دانشگاهی، در یافتند که فرهنگ دانشگاهی قوی، همبستگی بالایی با تأمل در خویشتن، توانایی سازگاری با مسائل، پیچیدگی شناختی، تصمیم‌گیری حساس و گشودگی دارد.

در جمع‌بندی تحقیقات پیش‌گفته می‌توان گفت که وضعیت فرهنگی محیط‌های آکادمیک داخلی و خارجی، سیر منفی داشته و ضرورت بازبینی اساسی شاخصهای توانمندساز معرفت فرهنگی دانشجویان را نمایان می‌سازد. همچنین با ذکر این مطلب که در ایران، در جامعه و نظامی که داعیه‌های تولید فرهنگ و حتی جهانی شدن آن را دارد و انقلابی است که بخشی از مشروعیت خود را از فرهنگ اینار و شهادت‌طلبی جوانان خود دارد، می‌توان گفت که رصد معرفت فرهنگی برای پایش مسائل فرهنگی کشور، به خصوص در بین دانشجویان اهمیتی بسیار مضاعف می‌یابد. همچنان که در جامعه تحقیق حاضر نیز به نظر می‌رسد که آگاهی، ارزشگذاری، پیگیری و پابندی دانشجویان به مسائل فرهنگی و همچنین مشارکت فعال فرهنگی و

1. Jordan

2. Gunaratnam

3. E.S.F

4. Quinlan

5. Ylijoki & Ursin

6. White & Lowenthal

تحلیل نیازسنجی شاخصهای توانمندساز ارتقای معرفت فرهنگی دانشجویان 215

از سر شوق و شغف درونی به ندرت وجود دارد و به شکل عینی ترک فریضه واجب نماز و عدم مشارکت فعال دانشجویان در صفوف نماز جماعت نگران کننده بوده، مراجعات حداقلی به اساتید فرهنگی و کتابخانه و خواندن کتابهای مربوطه با وجود اینکه در دانشگاه آزاد برای مسائل فرهنگی بخشنامه‌ها و برنامه‌های متنوع و برنامه‌ریزی شده زیادی در ایام مختلف سال وجود دارد، اما در بین دانشجویان پیگیری این برنامه‌ها درخور توجه نیست و نه تنها استقبال چندان خوبی از برنامه‌ها و جشنواره‌های مختلف فرهنگی نمی‌شود، بلکه حتی به وضعیتی نگران کننده رسیده و به صورت بارزتر، حداقل در وجه ظاهر، پوشش و گفتار، مسائل فرهنگی در بین این دانشجویان بسیار کم‌رنگ است. این مهم، محقق را بر آن داشت تا به تحلیل نیازسنجی و کاوش شاخصهای توانمندساز ارتقای معرفت فرهنگی دانشجویان (با تأکید بر متغیرهای جمعیت‌شناختی) بپردازد تا در این زمینه دیدگاه عینی‌تری با تحقیق حاضر پیدا کند و از این طریق، وضعیت این عنصر مهم جامعه در بین دانشجویان مشخص شود و با پیدایش وضعیت موجود رصد فرهنگی، اگر خلل و نقصانی در این زمینه پیدا شود، راهبردهایی برای رشد این مسئله ارائه شود.

ب) روش‌شناسی

پژوهش حاضر توصیفی-تحلیلی و از لحاظ هدف، کاربردی در قالب زمینه‌یابی بوده، جمع‌آوری اطلاعات به صورت کمی میدانی و کیفی مصاحبه با متخصصان صورت پذیرفته است. جامعه آماری تحقیق، کلیه دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه، برابر با 15000 نفر است. حداقل تعداد حجم نمونه بر اساس جدول مورگان، 375 نفر برآورد شد که به خاطر تعمیم‌پذیری مناسب نتایج تحقیق، تعداد 400 پرسشنامه، توزیع و در نهایت 382 پرسشنامه تحویل گرفته شد. روش نمونه‌گیری نیز به شکل طبقه‌ای از میان مقاطع مختلف تحصیلی (کارشناسی، ارشد و دکتری) صورت گرفته است. همچنین برای بررسی عوامل مؤثر بر توسعه فعالیت‌های فرهنگی دانشجویان، از پرسشنامه محقق ساخته با پایایی 84 درصد، در طیف پنج ارزشی لیکرت و در قالب 57 سؤال، شامل پنج سؤال جمعیت‌شناختی، 9 سؤال چند ارزشی و پرسشنامه اصلی در خصوص شاخصهای توانمندساز ارتقای وضعیت فرهنگی با 43 سؤال و سه مؤلفه ارزش (14 سؤال)، فعالیت فرهنگی (11 سؤال) و عوامل مربوط به نگرش (18 سؤال) استفاده شده است.

روایی: پرسشنامه محقق ساخته به روش مصاحبه نیمه ساختاریافته در اختیار 12 نفر از اساتید متخصص قرار داده شد و با اعمال نظرهای ایشان، اصلاحات لازم لحاظ و تأییدیه نهایی گرفته شد.

پایایی: برای ارزیابی پایایی پرسشنامه از شاخص آلفای کرونباخ بر اساس یک نمونه مقدماتی مستقل از نمونه تحقیق به حجم 50 نفر استفاده شد که مقدار 0/84 پایایی مطلوب را نشان می‌دهد. برای آنالیز داده‌ها از بسته نرم‌افزاری اس.پی.اس.اس.16؛ برای محاسبه فراوانی‌ها، میانگینها، درصدها و انحراف استانداردها، از

روش آمار توصیفی و برای آزمون فرضیه‌ها ابتدا از آزمون تحلیل عاملی به منظور بررسی شاخصهای تحقیق استفاده شد و سپس نتایج تحلیل عاملی پرسشنامه و نتایج بارهای عاملی بالاتر از 0/3 با چرخش متعامد، سه عامل مد نظر را به دست آورد که در آن، 0/61 واریانس سؤالها استخراج شده بود. آزمون کی.ام.او (0/62) و بارتلت ($p < 0/000$) نشان داد که حجم نمونه کافی است و عوامل مد نظر در جامعه وجود دارد. سپس آزمون تی تک‌نمونه‌ای برای مقایسه میانگین وضعیت موجود مؤلفه‌های رصد فرهنگی با میانگین طیف مد نظر، سپس آزمون تی تست برای مقایسه میانگین متغیرهای جمعیت‌شناختی در طیفهای دو گزینه‌ای (جنسیت، تأهل و مذهب) و آزمون آنوا برای مقایسه میانگین متغیرهای جمعیت‌شناختی در طیفهای چند گزینه‌ای (تحصیلات و قومیت) و در نهایت از آزمون فیشر، برای مشخص شدن وجود تفاوت در میانگین متغیرهای چندارزشی در سطح معناداری $0/05 \leq p$ استفاده شد.

ج) نتایج و یافته‌های تحقیق

1. یافته‌های توصیفی

نتایج حاصل از داده‌های پژوهش در قسمت متغیرهای جمعیت‌شناختی نشان داد که از آزمودنی‌های کل تحقیق، 264 نفر (69 درصد) زن و 118 نفر (31 درصد) مرد؛ در وضعیت تحصیلات: 361 نفر (94,6 درصد) کارشناس، 10 نفر (2,6 درصد) ارشد، 11 نفر (2,8 درصد) دکتر؛ در وضعیت تأهل: 360 نفر (94,3 درصد) مجرد و 22 نفر (5,7 درصد) متأهل و در خصوص وضعیت مذهب، 314 نفر (82,2 درصد) اهل تشیع و 68 نفر (17,8 درصد) اهل تسنن بوده‌اند. در نهایت، پراکندگی وضعیت قومیت پاسخ‌دهندگان نیز نشانگر آن است که 313 نفر (81,9 درصد) ترک، 47 نفر (12,3 درصد) فارس و 22 نفر (5,8 درصد) کرد، به ترتیب دارای بیشترین و کمترین درصد قومیتها بوده‌اند.

در قسمت سؤالات چندارزشی، بررسی وضعیت روزه گرفتن در ماه رمضان نشان می‌دهد که 51,5 درصد (196 نفر) افرادی بودند که کامل روزه می‌گرفتند و شش درصد (23 نفر) کامل روزه نمی‌گرفتند. وضعیت نماز خواندن نشان می‌دهد که بیشترین درصد (33,5) افرادی‌اند که هر روز نماز می‌خوانند (127 نفر) و کمترین درصد (7,5)، افرادی که یک یا دو بار در هفته نماز می‌خوانند (29 نفر). شیوع آسیبهای نگران‌کننده در بین دانشجویان نیز نشان می‌دهد که بیشترین درصد (27,5) مربوط به افرادی بود که سیگار می‌کشیدند (105 نفر). در خصوص وضعیت پوشش در بین دانشجویان دختر، 99 نفر (26 درصد) اعلام کردند مایل‌اند پوشش رسمی داشته باشند؛ 118 نفر (30,8 درصد) تمایل به پوشش ورزشی، 28 نفر (7 درصد) تمایل به پوشش مذهبی و 136 نفر (36 درصد) تمایل به پوشش آزاد داشته‌اند. مهم‌ترین موانع ازدواج در بین دانشجویان به ترتیب: مشکلات اقتصادی با 55,5 درصد (211 نفر)، مشکلات شخصی با

217 \diamond تحلیل نیازسنجی شاخصهای توانمندساز ارتقای معرفت فرهنگی دانشجویان

21,5 درصد (82 نفر) و مشکلات مربوط به مخالفت والدین با یک درصد (چهار نفر) ذکر شده است. مهم‌ترین مرجع کسب اطلاعات سیاسی و اجتماعی در بین دانشجویان نشان می‌دهد 96 نفر (25 درصد) از طریق صدا و سیما، 128 نفر (33,5 درصد) از طریق شبکه‌های اجتماعی، 25 نفر (6,5 درصد) از طریق وبسایت‌های خبری داخلی و بقیه (35 درصد) از سایر منابع استفاده کرده‌اند. مهم‌ترین ترجیحات نظامی سیاسی در بین دانشجویان، 38 درصد طرفدار نظام جمهوری اسلامی (145 نفر)، 10,5 درصد طرفدار نظام دینی (40 نفر) و 22 درصد طرفدار نظام دموکراتیک (85 نفر) اعلام شده است. مهم‌ترین ترجیحات جریان‌های سیاسی رایج در بین دانشجویان نشان می‌دهد که 68 نفر (18 درصد) طرفدار جریان اصلاح‌طلب، 51 نفر (13 درصد) طرفدار جریان اصول‌گرا، 46 نفر (12 درصد) طرفدار جریان اعتدال بوده و 198 نفر (52 درصد) نیز طرفدار جریان سیاسی خاصی نبوده‌اند. در نهایت، نتایج مهم‌ترین دغدغه‌های مسائل فرهنگی کشور در بین دانشجویان دانشگاه آزاد ارومیه نشان داد بیشترین دغدغه‌ها به ترتیب با 19 و 17 درصد مربوط به کاهش ارزش کار و کاهش امید و اعتماد اجتماعی و کمترین آنها با یک درصد مربوط به تضعیف همبستگی ملی بوده‌اند.

2. آزمون فرضیه‌ها

برای کاوش و تحلیل نیازسنجی شاخصهای توانمندساز ارتقای معرفت فرهنگی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه، از آزمون تحلیل عاملی استفاده شد تا مشخص شود که آیا سؤالات انتخاب شده ساختارهای عاملی مناسبی را برای اندازه‌گیری ابعاد مورد مطالعه در تحقیق فراهم می‌آورند. در تحلیل عاملی تأییدی، مقدار بار عاملی کوچک‌تر از 0/4، کوچک محسوب شده و باید از مدل حذف شود (صدادی، 1396). همچنین اگر مقادیر تی بزرگ‌تر از 1/96 یا کوچک‌تر از 1/96- باشند، در سطح اطمینان 95 درصد، نشانگرها ساختارهای عاملی مناسبی را برای اندازه‌گیری ابعاد مورد مطالعه در مدل تحقیق فراهم می‌کنند. نتایج تحلیل عاملی تأییدی در جدول 1 نشان داده شده است.

جدول 1: نتایج تحلیل عاملی تأییدی متغیرها

متغیرها	سؤال	بار عاملی	آماره	خطای استاندارد
ارزشهای فرهنگی	1B	0,76	18,60	0,04
	2B	0,72	11,66	0,06
	3B	0,87	35,29	0,02
	4B	0,79	20,40	0,04
	5B	0,73	13,06	0,06
	6B	0,82	23,50	0,03
	7B	0,79	11,93	0,07
	8B	0,87	23,50	0,04
	9b	0,80	10,57	0,08

0,13	4,42	0,58	10b	
0,08	8,05	0,61	17b	
0,09	6,41	0,58	12b	
0,05	13,61	0,62	13b	
0,10	5,70	0,55	14b	
0,10	5,29	0,54	15b	
0,08	7,70	0,61	16b	
0,05	18,08	0,84	17b	
0,09	5,35	0,46	18b	
0,08	6,77	0,53	19b	
0,04	18,50	0,74	20b	نگرشهای فرهنگی
0,08	6,24	0,51	27b	
0,06	11,54	0,69	22b	
0,04	17,55	0,72	23b	
0,05	14,56	0,72	24b	
0,06	11,54	0,69	25b	
0,03	24,58	0,81	26b	
0,03	34,34	0,90	27b	
0,02	45,32	0,92	28b	
0,07	7,13	0,52	29b	
0,07	8,77	0,59	30b	
0,03	34,22	0,90	37b	فعالیت فرهنگی
0,05	13,07	0,64	32b	
0,08	6,24	0,51	33b	
0,07	7,13	0,52	34b	
0,09	23,07	0,64	35b	
0,04	20,40	0,79	36B	
0,06	13,06	0,73	37B	
0,03	23,50	0,82	38B	
0,07	11,93	0,79	39b	
0,04	23,50	0,87	40b	
0,08	10,57	0,80	47b	
0,13	4,42	0,58	42b	
0,08	8,05	0,61	43b	

بر اساس جدول 1، مقدار آماره تی در تمام موارد بزرگتر از $1/96$ و همچنین بار عاملی نیز از $0/4$ بزرگتر است؛ بنابراین، می توان نتیجه گرفت که سوالات انتخاب شده، ساختارهای عاملی مناسبی را برای اندازه گیری ابعاد مورد مطالعه در تحقیق فراهم می کنند. جدول 2، نتیجه آزمون تی تک نمونه ای وضعیت

219 تحلیل نیازسنجی شاخصهای توانمندساز ارتقای معرفت فرهنگی دانشجویان

موجود و فعلی شاخصهای ارتقا دهنده معرفت فرهنگی در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه را نشان می‌دهد.

جدول 2: وضعیت موجود مؤلفه‌های معرفت فرهنگی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه

نام متغیر	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف استاندارد	سطح معناداری
ارزش فرهنگی	1	5	2,72	0/55	0/001
نگرش فرهنگی	1	5	2,17	0/61	0/001
فعالیت فرهنگی	1	5	2,11	0/54	0/001

طبق جدول 2، میانگین تمام زیرمقیاسهای پژوهش، کمتر از میانگین درجه‌های طیف مورد وصف (1 تا 5)؛ یعنی عدد 3 است. بنابراین، می‌توان گفت تمام مؤلفه‌های تحقیق با اطمینان 99 درصد، در بین دانشجویان دانشگاه آزاد ارومیه در وضعیت قابل قبول قرار ندارند. لذا مشخص است که استمرار رویه فعلی، هشدار جدی برای وضعیت آینده فرهنگی دانشگاه بوده، نیاز به بازنگری برای ارتقا و رشد این مؤلفه‌ها از نتایج این آزمون است. در ادامه، جدول 3 مقایسه وضعیت فعالیت‌های معرفت فرهنگی در بین دانشجویان مرد و زن دانشگاه آزاد ارومیه را نشان می‌دهد.

جدول 3 تی تست: مقایسه وضعیت معرفت فرهنگی در بین دانشجویان مرد و زن

مقدار اف	فعالیت فرهنگی	ارزش فرهنگی	نگرش فرهنگی
3,3	7,4	0,45	
1,6	1,15	2,3	
0,06	0,07	0,55	

طبق نتایج جدول 3، بین دانشجویان مرد و زن دانشگاه آزاد اسلامی ارومیه با توجه به نتایج سطح معناداری، در هیچ یک از مؤلفه‌های تحقیق تفاوت معناداری وجود نداشت؛ بدین معنی که جنسیت تفاوتی در مؤلفه‌های تحقیق حاضر ایجاد نمی‌کند و میانگین نظرات دو گروه، تفاوت قابل ملاحظه‌ای با هم نداشته‌اند. جدول 4، مقایسه وضعیت فعالیت‌های معرفت فرهنگی در بین دانشجویان متأهل و مجرد دانشگاه آزاد اسلامی ارومیه را نشان می‌دهد.

جدول 4 تی تست: مقایسه وضعیت معرفت فرهنگی در بین دانشجویان متأهل و مجرد

مقدار اف	فعالیت فرهنگی	ارزش فرهنگی	نگرش فرهنگی
0,005	0,03	1,4	
-1,3	-0,6	-1,2	
0,94	0,84	0,22	

طبق نتایج جدول 4، بین دانشجویان مجرد و متأهل دانشگاه آزاد اسلامی ارومیه با توجه به نتایج سطح معناداری، در هیچ یک از مؤلفه‌های تحقیق، تفاوت معناداری وجود نداشت. لذا می‌توان گفت تأهل تفاوتی در خصوص مؤلفه‌های تحقیق حاضر ایجاد نمی‌کند و میانگین نظرات دو گروه، تفاوت قابل ملاحظه‌ای با

هم نداشته‌اند. جدول 5، مقایسه وضعیت فعالیت‌های معرفت فرهنگی در بین دانشجویان شیعه و سنی دانشگاه آزاد اسلامی ارومیه را نشان می‌دهد.

جدول 5 تی تست: مقایسه وضعیت معرفت فرهنگی در بین دانشجویان شیعه و سنی

مقدار اف	فعالیت فرهنگی	ارزش فرهنگی	نگرش فرهنگی
0,032	0,027	2,04	
-1,13	-1,61	-1,57	
0,85	0,86	0,15	

طبق نتایج جدول 5، بین دانشجویان شیعه و سنی با توجه به نتایج سطح معناداری در هیچ یک از مؤلفه‌های تحقیق تفاوت معناداری وجود نداشت. می‌توان گفت مذهب تفاوتی در خصوص مؤلفه‌های تحقیق حاضر ایجاد نمی‌کند. جدول 6 مقایسه وضعیت فعالیت‌های معرفت فرهنگی در بین دانشجویان با قومیت‌های مختلف دانشگاه آزاد ارومیه را نشان می‌دهد.

جدول 6 آنوا: مقایسه وضعیت معرفت فرهنگی در بین دانشجویان با قومیت‌های مختلف

سطح معناداری	اف	مجدور میانگین	درجه آزادی	مجموع مجدورات	بین گروهی
0,096	2,362	0,56	2	1,12	
		0,23	341	81,1	درون گروهی
			343	82,2	کل

طبق نتایج جدول 6، بین دانشجویان با قومیت‌های مختلف دانشگاه آزاد اسلامی ارومیه با توجه به نتایج سطح معناداری، در هیچ یک از مؤلفه‌های تحقیق، تفاوت معناداری وجود نداشت و می‌توان گفت قومیت در سه سطح قومیت ترک و کرد و فارس، تفاوتی در خصوص مؤلفه‌های تحقیق حاضر ایجاد نمی‌کند. جدول 7، مقایسه وضعیت فعالیت‌های معرفت فرهنگی در بین دانشجویان با سطح تحصیلات مختلف دانشگاه آزاد اسلامی ارومیه را نشان می‌دهد.

جدول 7 آنوا: مقایسه وضعیت معرفت فرهنگی در بین دانشجویان با سطح تحصیلات مختلف

سطح معناداری	اف	مجدور میانگین	درجه آزادی	مجموع مجدورات	بین گروهی
0,024	3,78	0,89	2	1,7	
		0,23	349	82,04	درون گروهی
			351	83,8	کل

طبق نتایج جدول 7، بین دانشجویان با سطح تحصیلات مختلف دانشگاه آزاد اسلامی ارومیه با توجه به نتایج سطح معناداری در مؤلفه‌های تحقیق، تفاوت معناداری وجود دارد؛ بدین معنی که مؤلفه‌های تحقیق حاضر در سه سطح تحصیلات لیسانس، ارشد و دکتری نمونه تحقیق تفاوت معناداری دارد و می‌توان گفت میانگین نظرات سه گروه، تفاوت قابل ملاحظه‌ای با هم دارند. در جدول 8 برای روشن شدن تفاوت درصد فرهنگی در سه سطح تحصیلات، از آزمون تعقیبی فیشر LSD استفاده شده است.

تحلیل نیازسنجی شاخصهای توانمندساز ارتقای معرفت فرهنگی دانشجویان 221

جدول 8 فیشر: مقایسه وضعیت میانگین معرفت فرهنگی در بین دانشجویان با سطح تحصیلات مختلف

مقطع تحصیلی 1	مقطع تحصیلی 2	تفاوت میانگین	خطای استاندارد	معناداری	95 اطمینان	
					پایین	بالا
کارشناسی	ارشد	0,3717	0,24386	0,128	-0,1079	0,8513
	دکتری	-0,35218	0,15558	0,24	-0,6582	-0,0462
ارشد	کارشناسی	-0,37170	0,24386	0,128	-0,8513	0,1079
	دکتری	-0,72388	0,28684	0,012	-1,2880	-0,1597
دکتری	کارشناسی	0,35218	0,15558	0,24	0,0462	0,6582
	ارشد	0,72388	0,28684	0,012	0,1597	1,2880
* سطح 95 درصد اطمینان						

طبق جدول 8، با توجه به سطح معناداری 0/024 برای کارشناسی با دکتری و همچنین 0/012 برای ارشد با دکتری که کمتر از 0/05 است، تفاوت رصد فرهنگی مربوط به دو مقطع تحصیلی کارشناسی و ارشد با مقطع دکتری است؛ یعنی نظر دانشجویان کارشناسی و ارشد با دانشجویان دکتری در مؤلفه‌های رصدفهنگی تفاوت قابل ملاحظه‌ای داشتند. اما در بین دانشجویان کارشناسی و ارشد، تفاوت قابل ملاحظه‌ای وجود نداشت.

3. بحث و تفسیر نتایج

نتایج اولیه پژوهش نشان داد که خروجی تحلیل عاملی تأییدی پژوهش، شاخصهای ارزش، نگرش و فعالیت فرهنگی را مهم‌ترین شاخصهای رشد توسعه عوامل معرفت فرهنگی در بین دانشجویان دانشگاه آزاد ارومیه می‌داند. در ادامه مشخص شد که میانگین سطوح شاخصهای اصلی تحقیق؛ یعنی ارزشها، نگرش و فعالیت فرهنگی بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی ارومیه در وضعیت موجود، پایین‌تر از میانگین بوده و این یعنی اینکه وضعیت موجود مؤلفه‌های تحقیق حاضر در وضعیت قابل قبول قرار ندارد و نتیجه مؤید این مطلب است که وضعیت موجود فعالیت‌های معرفت فرهنگی در بین نمونه تحقیق حاضر رضایت‌بخش نبوده و با بازبینی رویه و وضع موجود پیشنهاد می‌شود تا به سمتی گرایش پیدا کند که شایسته و درخور محیط آکادمیک دانشگاه باشد. بنابر این، باید تدابیر ویژه‌ای برای رشد و توسعه مؤلفه‌های تحقیق حاضر برای رسیدن به وضعیت ایده‌آل صورت پذیرد که در نتیجه‌گیری تحقیق به آن پرداخته شده است.

در خصوص راهکارهای رشد شاخص ارزش فرهنگی می‌توان گفت که پایبندی به احکام و عقاید دینی و ارزش قائل شدن برای آنها، اهمیت اعتقاد به وجود خداوند در زندگی، اعتقاد به اصول دین (توحید، معاد، نبوت)، رعایت قوانین و مقررات اجتماعی، ارزش قائل شدن به حقوق هموعان و همشهریان خود در مسائل اجتماعی، ارزش قائل شدن به سرمایه‌گذاری در امور خیریه و اجتماعی (مدرسه‌سازی، مسجدسازی، ...)، مسئولیت‌پذیری و وجدان کاری در انجام کارها، اهتمام به پرداخت حقوق ذی‌حقان (مالیات، خمس و زکات)، خدمت‌رسانی به مردم و ساعات کاری، پرهیز از نگاه حرام، شوخی، لحن تحریک‌آمیز، خلوت و

اختلاط، تماس بدنی در ارتباط با نامحرم و به سلامت رابطه ارزش قایل شدن، دوری از رذایل اخلاقی (دروغ، غیبت، تجسس، سوءظن، تکبر، بدزبانی و ...)، احترام به همسر، پدر و مادر و بزرگان خانواده و دفاع در مقابل تجاوز دشمن به خاک میهن، عوامل مؤثری در رشد مؤلفه ارزش فرهنگی اند که با نتایج تحقیقات اسکندرپور (1396)، محمدزاده (1396)، فرزانه و امیریانزاده (1395)، ای.اس.اف (2013)، کوینن (2014)، جردن (2011)، گونارتنام (2011) و وایت و لوونتا (2017) همخوانی دارند.

درباره راهکارهای رشد مؤلفه نگرش فرهنگی می توان گفت که باور قلبی به اعتقادات دینی و مذهبی بودن، تحت تأثیر وسوسه شیطان قرار نگرفتن، ملاک دینداری در انتخاب دوست یا همسر، اعتقاد به وجود روح و انسان غیر مادی، اعتقاد به حفظ حجاب اسلامی و دوری از خودآرایی و خودنمایی، پیروی از مرجع تقلید، احترام به حق و حقوق همسایه، خرید کالای داخلی، اعتقاد به نועدوستی، صدقه دادن، اهدای خون، کمک به نیازمندان، اعتقاد به برخورداری جامعه از نشاط و امنیت اجتماعی، اعتقاد به قناعت و ساده زیستی و نفی اشرافی گری، رعایت امر به معروف و نهی از منکر، تشخیص رسانه های مفید از مضر در عرصه سیاسی و رضایت از شیوه های که دولت به اداره امور می پردازد، از عوامل مؤثر در رشد مؤلفه شاخص فرهنگی اند که با نتایج تحقیقات اسکندرپور (1396)، فرزانه و امیریانزاده (1395)، ای.اس.اف (2013)، کوینن (2014)، وایت و لوونتا (2017)، محمدزاده (1396) و فتحی (1396) همخوانی دارند.

در خصوص راهکارهای رشد شاخص فعالیت فرهنگی نیز می توان گفت که شرکت در مراسم و تجمعات مختلف مذهبی، عزاداری ها، اعیاد اسلامی و مراسم دعا، شرکت در انتخابات و راهپیمایی های مختلف، اهتمام به حفظ محیط زیست (حفظ نظافت محیط زیست، تفکیک زباله، استفاده از وسیله نقلیه عمومی و ...)، تلاش برای حفظ خط و زبان فارسی (به کارگیری دستور زبان و لغات فارسی و عدم به کارگیری لغات بیگانه)، ورزش کردن منظم در برنامه زندگی، پرهیز از مشاهده فیلم غیر مجاز (پورنو یا دارای صحنه های مستهجن)، رفت و آمدهای مناسب و صله ارحام با فامیل و دوستان، پرهیز از آرایش کردن غیر متعارف، مطالعه کتاب غیر درسی و بحث درباره مسائل سیاسی در جمعهای مختلف، از عوامل مؤثر در رشد مؤلفه فعالیت فرهنگی اند که با نتایج تحقیقات اسکندرپور (1396)، فرزانه و امیریانزاده (1395)، ای.اس.اف (2013)، کوینن (2014)، جردن (2011) و کوری (2015) همخوانی دارند.

یکی دیگر از یافته های پژوهش نشان داد از دیدگاه دانشجویان زن و مرد، متأهل و مجرد، در وضعیت معرفت فرهنگی تفاوت معنادری وجود نداشته است. در این خصوص با توجه به ویژگی های مشابه شرایط سنی بین دانشجویان نمونه تحقیق که اغلب قشر جوان جامعه اند و ویژگی های فیزیولوژیک و روانی مشترکی که در این دوره وجود دارد و تغییرات و پراکندگی های سنی کمی دارند، لذا به نظر می رسد نظرات آنان بیشتر مربوط به یک قشر با ویژگی های مشترک زیاد تشابه اجتماعی، سیاسی، ادراکی (درک مسائل زندگی و دغدغه های ذهنی دوره جوانی)، تحصیلی، فیزیولوژیکی و روانی است و لذا دیدگاه

223 تحلیل نیازسنجی شاخصهای توانمندساز ارتقای معرفت فرهنگی دانشجویان

فرهنگی آنها نیز به صورت مشابه نزدیک به هم خواهد بود و با این همه ویژگی‌های مشترک نمونه تحقیق حاضر، دیدگاه فرهنگی آنان نمی‌تواند چندان تحت تأثیر جنسیت و تأهل نمونه حاضر قرار گیرد. یافته دیگر پژوهش نشان داد که وضعیت معرفت فرهنگی در میان دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه در متغیرهای مذهب و قومیت تفاوت معناداری ندارد. در این خصوص ذکر این نکته ضروری است که با توجه به بافت فرهنگی خاص ارومیه با پیشینه دراز همزیستی مسالمت آمیز دو مذهب برتر کشور؛ یعنی شیعه و سنی در قالب دین مشترک مبین اسلام و همچنین اینکه شهر ارومیه سابقه زیاد و طولانی زندگی کردن قومیت‌های مختلف اعم ترک و کرد و فارس را در کنار هم و به بهترین شیوه ممکن دارد و همواره مهمان پذیر و غریبه دوست بوده و با آغوش باز و گرم پذیرای قومیتها بوده است (نمونه آن حتی در پذیرش مهمان‌نوازانه و با احترام بالای مردم ارامنه و آشوری به شکل جمعیت بالایی در این شهر درخور توجه است)، نشان از تفاهم فرهنگی بالای مذاهب و قومیت‌های موجود در بین مردم این شهر دارد که نمونه تحقیق نیز زیرمجموعه این جامعه‌اند. لذا به طور کلی به نظر می‌رسد دو عامل مذهب و قومیت در این شهر به یک شکل واحد در خصوص مسائل فرهنگی اتفاق نظر داشته و در میان آنان تفاوت معناداری در خصوص دیدگاه‌های فرهنگی وجود ندارد؛ زیرا دیدگاه‌های فرهنگی برای مردمی که سالیان متمادی در کنار همدیگر زندگی می‌کنند، خواه ناخواه به صورت نقطه اشتراکات بالایی خود را نشان می‌دهد.

دیگر یافته پژوهش این بود که وضعیت معرفت فرهنگی در میان دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی ارومیه در متغیر تحصیلات، تفاوت معناداری را نشان داد که با نتایج تحقیقات زیمباردو (2011) و راشلین (2012) همسو است. در زمینه تحصیلات و ارتباط آن با دیدگاه فرهنگی و انجام این نوع فعالیتها، با توجه به نتیجه تحقیق می‌توان گفت منطقی است که هر چه تحصیلات افراد بالاتر برود، ظهور دیدگاه‌های تلطیف شده تری را در خصوص فعالیت‌های فرهنگی باید انتظار داشت. آنچه مشخص است اینکه، تحصیلات بالاتر باعث می‌شود فرد، خودنظارتی و نظم‌بخشی بیشتری داشته باشد (لیجوری، 2016: 1145-1135). با رشد تحصیلات مفید و اصولی می‌توان شاهد رشد مؤلفه‌های رصد فرهنگی (ارزشها، نگرش و فعالیت فرهنگی) به صورت درک اهمیت معنویات در زندگی و اعتقاد به هدفمند بودن زندگی و دنیای هستی، درک موقعیت اجتماعی و رعایت قوانین و مقررات اجتماعی، مشارکت در مراسم مختلف فرهنگی، اجتماعی و سیاسی، اعتقاد به اصل خدمت‌رسانی به مردم، شناخت ردایل اخلاقی و دوری از آنها، رعایت حق و حقوق انسانها و نوعدوستی، قناعت، تواضع و افتادگی، برخورد مناسب و توأم با احترام با بزرگ‌ترها، تعادل جسمانی و روانی در برابر نزاعها و تنشها بود و متعاقب همه این عوامل می‌توان گفت دیدگاه‌های مختلف افراد اعم از اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و غیره، نه یک ویژگی ذاتی، بلکه حاصل یادگیری است. (زیمباردو، 2011: 1288-1271)

د) بحث و نتیجه‌گیری

به طور کلی نتایج این مطالعه نشان داد که برای مؤلفه‌های معرفت فرهنگی، متغیرهای جنسیت، قومیت، مذهب و تأهل، تفاوت معناداری وجود ندارد و به جای تأکید بر این متغیرها، قبل از هر چیز باید به صورت ریشه‌ای و با نگاه واحد به همه دانشجویان، نیازهای فرهنگی درخور آنان را شناخت و با برنامه‌ریزی راهبردی به صورت بنیادی زمینه را برای رشد مؤلفه‌های رصد فرهنگی تحقیق حاضر بدون هر گونه جهت‌گیری مذهبی، قومی و جنسیتی ایجاد کرد و همزمان با تدارک بسترهای علمی، مقدمات رشد فرهنگی آنان را نیز فراهم کرد؛ زیرا نتیجه اصلی مقاله حاضر، نشان از وضعیت غیر قابل قبول و نگران‌کننده در خصوص وضعیت موجود ابعاد رصد فرهنگی در بین دانشجویان دانشگاه آزاد ارومیه دارد و باید در خصوص مؤلفه‌های تحقیق در ابعاد ارزش فرهنگی، نگرش فرهنگی و فعالیت فرهنگی به این مهم توجه بیشتری در برنامه‌های ارتقای معرفت فرهنگی برای نمونه تحقیق کرد. در یک مقایسه مطالعاتی با بسیاری از تحقیقات انجام گرفته، مشخص شد که نتایج مقاله حاضر با نتایج تحقیقات اسکندرپور (1396)، محمدزاده (1396)، فرزانه و امیریان‌زاده (1395)، فتحی (1396)، گوناراتنام (2011)، جردن (2011)، ای.اس.اف (2013) و کونلن (2014) همسو است.

با توجه به موارد پیش گفته، پیشنهاد می‌شود سیاستگذاران و مجریان برنامه‌های آموزشی دانشگاه با فراهم آوردن محتوا و محیط آموزشی مناسب و با گنجاندن واحد درسی یا دوره‌های آموزشی در دوره تحصیل (مانند ارائه درس مهارت‌های زندگی)، نحوه حصول و بهره‌گیری در خصوص مؤلفه‌های مربوط به رصد فرهنگی شامل ارزش، نگرش و فعالیت فرهنگی نمونه تحقیق را افزایش دهند. لذا تأکید می‌شود که در محیط آکادمیک صرفاً اجرای برنامه‌های فرهنگی تکراری و کم بازده به جز ایجاد بار مالی و اتلاف وقت، بازدهی مطلوبی به دنبال نخواهد داشت؛ در حالی که در این محیط با داشتن ظرفیتهای بزرگ کارشناسی در حوزه‌های روان‌شناسی، جامعه‌شناسی و اخلاق اسلامی می‌توان به صورت خلاقانه نسبت به تدوین بخشنامه‌های متنوع و شاداب که در میان جوانان نسل امروزی جذابیت بسیاری دارد، اقدام کرد. در یک مثال عینی‌تر می‌توان گفت برنامه‌های قرآنی به عنوان یکی از برنامه‌های فرهنگی، صرفاً در قالب مسابقات، اثر مطلوب آنچنانی ندارد؛ لذا به جای تمرکز بر اجرای مسابقات، با جذب مدرّسان قرآنی متخصص، تهیه امکانات ویژه سمعی و بصری برای کلاسهای درسی قرآن، تدارک کلاسهای ویژه قرآن با محیطی دلنشین و متفاوت با سایر کلاسها، اختصاص بودجه تشویقی برای کلاسهای درسی قرآن به نسبت تعداد فراگیران، تأکید بر روخوانی و روان‌خوانی صحیح قرآن کریم به جای تأکید بر مقام‌آوری و ارائه آمار و ارقام، مد نظر قرار گیرد. اینکه برنامه‌ها خیلی زیاد ولی بازدهی کم است، به این مهم برمی‌گردد که به جای اهمیت دادن به کیفیت برنامه‌های فرهنگی، بیشتر به کمیت آنها بها داده می‌شود و چون برنامه‌های فرهنگی در دانشگاه معمولاً در قالب فوق برنامه ارائه می‌شود، لذا ناگفته پیداست که فوق برنامه بدون رغبت مخاطبان هیچ ارزشی ندارد و در نهایت اینکه، شاه‌کلید حل همه مشکلات پیش گفته در این حوزه،

تحلیل نیازسنجی شاخصهای توانمندساز ارتقای معرفت فرهنگی دانشجویان ♦ 225

در نظر داشتن نیازسنجی و کشش مخاطبان در برنامه‌های فرهنگی است که متأسفانه این امر بسیار کم مد نظر قرار می‌گیرد؛ در صورتی که برای گرفتن نتایج عملی، می‌بایست در اولویت قرار گیرد.

سیاسگزاری

در پایان از دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه که طرح پژوهشی مذکور را در راستای اعتلای رصد فرهنگی محیط آکادمیک حمایت مالی کرده‌اند، تقدیر و تشکر می‌کنم. امید است که در سایه ایزد منان در دانشگاهها و مؤسسات آموزشی، جامعه‌ای داشته باشیم که در آن توسعه فرهنگی که مهم‌ترین زیرساخت اجتماعی هر کشوری است، در سطح بین‌المللی زبان‌زد عام و خاص باشد.

پښتونستان ښار
پښتونستان ښار
پښتونستان ښار

منابع

- اسمیت (1387). درآمدی بر نظریه فرهنگی. ترجمه پویان. تهران: دفتر پژوهشهای فرهنگی.
- اسکندرپور، بهروز (1396). «طراحی مدل ارزشهای فرهنگی اسلامی در دانشگاه پیام نور». فرهنگ در دانشگاه اسلامی، سال هفتم، ش 3(24): 1.
- جمشیدی، محمدحسین؛ داود سبزی و جواد حقیر مددی (1393). «ارزشهای انقلاب اسلامی و نظریه پردازی (در عصر تحول فرهنگی)». مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی، ش 9: 468-451.
- جعفری، توحید و سید محمد مقیمی (1393). «بررسی رابطه نگرشهای فرهنگی و خلاقیت کارکنان». مدیریت فرهنگ سازمانی، ش 9: 569-588.
- حجازی، الهه و روح‌الله شهابی (1391). رویکردهای یادگیری: نظریه و کاربرد. دانشگاه تهران.
- حجازی، یوسف و مهدی مشهدی (1386). «تأثیر آموزش عالی کشاورزی بر توسعه عمومی دانش‌آموختگان». علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران، ش 3: 42-27.
- حیدری، باقر (1394). «بررسی عوامل مؤثر بر هویت دانشگاهی در بین دانشجویان: مطالعه موردی دانشگاههای پیام نور، آزاد و غیر انتفاعی». فرهنگ در دانشگاه اسلامی، سال پنجم، ش 4(17): 1.
- رحمان‌پور، محمد؛ محمدجواد لیاقتدار و ابراهیم افشار (1396). «بررسی چالشهای فرهنگی اجتماعی و منابع انسانی فراروی توسعه فناوری اطلاعات در آموزش عالی ایران از دیدگاه دانشجویان تحصیلات تکمیلی». تحقیقات فرهنگی ایران، ش 10(2): 181-151. doi: 10.22631/jicr.2017.1460.2172
- شالچی سمیه (1391). «دموکراسی از امر سیاسی تا مقوله‌ای فرهنگی». علوم سیاسی، ش 10.
- شریف‌زاده، ابوالقاسم و غلامحسین عبدالله‌زاده (1393). «بررسی قابلیت‌های فرهنگی دانشجویان کشاورزی». فرهنگ در دانشگاه اسلامی، سال چهارم، ش 1(10): 1.
- صیادی، محمدمین (1396). مقایسه وضعیت سواد سلامت بین کارمندان و اعضای هیئت علمی آموزشکده‌های سما استان آذربایجان غربی (با تأکید بر نقش عوامل مؤثر بر تعیین وضعیت سواد سلامت و ارائه راهکارهای مناسب). طرح پژوهشی. دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه. آموزشکده سما.
- علی‌بیگی، بارانی (1392). «بررسی صلاحیتهای عمومی مورد نیاز دانش‌آموختگان کشاورزی از دیدگاه مدیران بخش کشاورزی دولتی و مهندسان کشاورزی عضو نظام مهندسی استان کرمانشاه». تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران، ش 1: 111-99.
- فاضلی، نعمت‌الله (1386). «تصویری از سبک زندگی فرهنگی جامعه دانشجویی». تحقیقات فرهنگ، سال اول، ش 1: 175-198.
- فتحی، امین و جعفر نامور (1396). «مطالعه و تبیین وضعیت کنونی، روند تمایلات و گرایشهای رفتاری دانشجویان دختر به حجاب اسلامی». فرهنگ در دانشگاه اسلامی، سال هفتم، ش 1(22): 1.

- فرزانه، عبدالحمید و مزگان امیریانزاده (1395). «آسیب‌شناسی پوشش از دیدگاه دانشجویان دختر و پسر دانشگاه آزاد اسلامی فارس». فرهنگ در دانشگاه اسلامی، سال ششم، ش 4 (12): 1.
- قائدعلی، حمیدرضا؛ مهدی عاشوری و رضاعلی کریمی (1394). «هدفگذاری فرهنگی و مدل مطلوب فعالیت فرهنگی در دانشگاه». پاسداری فرهنگی انقلاب اسلامی، ش 11: 262-282.
- لطیفی، میثم و میثم ابوترابی (1394). «تدوین الگوی ارزیابی شاخصهای فرهنگ عمومی در دانشگاهها». تحقیقات فرهنگی ایران، دوره هشتم، ش 1: 47-77.
- محسنی، منوچهر (1396). «بررسی در جامعه‌شناسی فرهنگی ایران». پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات. ص 19.
- محمدزاده، علی (1396). «بررسی آسیبهای فرهنگی- روان‌شناختی اساسی در بین دانشجویان دختر و پسر». فرهنگ در دانشگاه اسلامی، سال هفتم، ش 1 (22): 1.
- مهدی‌زاده، سید محمد (1392). «نظریه دانشگاه اسلامی: الگوی فرهنگی منتج از روش نظریه‌مبنایی». مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی، ش 17 (1): 27-50.
- نگاهداری بابک (1385). «مؤلفه‌های پیشرفت و توسعه در اسلام. پیش درآمدی بر الگوی ایرانی اسلامی». مجله پیشرفت، ش ؟.
- Ali Beygi, Barani (2013). "A Study of General Qualifications Requirements for Agricultural Graduates from the View of Managers of the Agricultural and Agricultural Engineering Branch of Kermanshah Province Engineering". *Quarterly Journal of Agricultural Economics and Development*, Sh. 1: 99-111.
- Curry, P.; R. Sherry & O. Tunney (2015). "What Transferable Skills do Employers Look for in Third-Level Graduates?". Retrieved 3 May 2007 from: <http://www.skillsproject.tcd.ie/reports.htm>
- E.S.F. (2013). "Cultural Literacy in Europe Today". *European Science Foundation. Science Policy Briefing*, No 48: 16.
- Farzaneh, Abdolhamid & Mojgan Amirianzadeh (2016). "Coverage Anatomy from the Viewpoint of Female and Male Students of Islamic Azad University of Fars". *Culture at Islamic University*, 12th/6th year, 4: 1.
- Fathi, Amin & Jafar Namvar (2017). "Study and Explain the Current Situation, Tendencies and Behavioral Trends of Female Students to Islamic hijab". *Culture Magazine at Islamic University*, 22 Th year, seventh issue. P. 1
- Fazeli, Nematollah (2007). "An Image of the Cultural Life of the Student Community". *Quarterly Journal of Cultural Research*, 1st: 175-198.
- Gunaratnam, Y. (2011). "Cultural Vulnerability: A Narrative Approach to Intercultural Care". *Qualitative Social Work*, 12 (2): 104-118.
- Heidari, Bagher (2015). "Investigating the Factors Affecting Academic Bravery among Students Case Study of Payame Noor Universities, Free and Non-Profit". *Culture at Islamic University*, 17th / 5th year, No. 4: 1.

- Hejazi, Elahe & Rouhollah Shahebi (2012). **Learning Approaches; Theory and Practice**. University of Tehran.
- Hejazi, Yousef & Mehdi Mashhadi (2007). "The Impact of Higher Agricultural Education on the General Development of Graduates". *Iranian Journal of Agricultural Extension and Education*, 3: 27-42.
- Jafari, Tohid & Seyyed Mohammad Moghimi (2014). "Investigating the Relationship between Cultural Attitudes and Creativity of Employees". *Journal of Organizational Culture Management*.
- Jamshidi, Mohammad Hussein; Davood Sabzey & Javad Madadi (2014). "The Values of the Islamic Revolution and Theorizing (in the Age of Cultural Change)". *Epistemological Studies at Islamic University*.
- Jones, Raya A. (2014). "Writerly Dynamics and Culturally Situated Authentic Human Existence in Amalia Kahana-Carmon's Theory of Creative Writing". *Culture & Psychology*, Vol. 20 (1): 112-144.
- Jordan, T. & N. Pickering (2011). **Values in Higher Education Teaching**. London: Routledge.
- Latifi, Meysam & Meysam Abu Torabi (2015). "Compilation of a Pattern of Evaluation of Public Culture Indicators in Universities". *Quarterly Journal of Cultural Studies of Iran*, Eighth Edition, No. 1: 47-77.
- Mehedizadeh, Seyed Mohammad (2013). "Islamic University Theory: A Cultural Model Based on the Basis Theory". *Cognitive Studies at Islamic University*, 17 (1): 27-50.
- Mohammadzadeh, Ali (2017). "Study of Basic Cultural-Psychological Injuries among Male and Female Students". *Culture at Islamic University*, 22 / the seventh year, the first issue. P. 1
- Mohseni, manoochehr (2017). "Iran cultural sociology". *Research school of culture , art and communication ;p:19*.
- Negahdari, Babak (2006). "Components of Progress and Development in Islam; an Introduction to the Iranian Islamic Model". *Progress magazine*, No ?.
- Qaed Ali, Hamid Reza; Mehdi Ashoori & Reza Ali Karami (2015). "Cultural Targeting and the Optimal Model of Cultural Activity in the University". *Magazine: Cultural Protection of the Islamic Revolution*, No. 11: 262-282.
- Quinlan, K.M. (2014). **Developing the Whole Student: Leading Higher Education Initiatives that Integrate Mind and Heart, Leadership Foundation for Higher Education**. London: England.
- Rachline, H. (2012). "Self Control: Beyond Commitment". *Behavior and Brain Sciences*, 18 (1): 109-159.
- Rahmanpour, Mohammad; Mohammad Jawad Liahatdar & Ibrahim Afshar (2017). "Investigating the Challenges of Social Cultural and Human Resources on Information Technology Development in Iranian Higher Education from the Viewpoint of Graduate Students". *Iranian Journal of Cultural Research*, 10 (2): 151-181. doi:10.22631/jicr.2017.1460.2172

- Sayyadi, Mohammad Amin (2017). "**Comparison of Health Literacy Status among Faculty Members and Staff of Sama School of West Azerbaijan Province (with Emphasis on the Role of Effective Factors on Determining Health Literacy Status and Providing appropriate strategies)**". Research Project. Islamic Azad University, Urmia Branch. Sama School P. 34
- Shalchi, Somayeh (2012). "**Democracy from Political to Cultural**". *Political Scscience Journal*, 10: 58.
- Sharifzadeh, Abolghasem & Gholam Hossein Abdollahzadeh (2014). "**Studying the Cultural Abilities of Agricultural Students**". *Culture Magazine in Islamic University*, 10th year / fourth year, No 1.
- Skandarpour, Behrouz (2017). "**Designing Islamic Cultural Values Model at Payame Noor University**". *Culture Journal in Islamic University*, 7th year, 3 (24): 1.
- Smith (2008). **Income on Cultural Theory**. Pouyan Translation. Tehran: Cultural Research Center.
- White, J.W. & P.R. Lowenthal (2017). "**Academic Discourse and the Formation of Cultural Academic Identity: Minority College Students and the Hidden Curriculum**". *Review of Higher Education*, 34, 2: 1-47.
- Ylijoki, O.H. & J. Ursin (2016). "**The Construction of Cultural Academic Idfntity in the Changes of Finnish Higher Education**". *Students in Higher Education*, 38, 8: 1135-1149.
- Zimbardo, P.G. & J.N. Boyd (2011). "**Time Perspective: A Valid, Reliable Individual Differences Metric**". *Journal of Personality and Social Psychology*, 77: 1271-1288.

